

Wolynskyj Zloczyn

<https://wolynskyjzloczyn.eu/zw3/ctatti/236,file.html>
2023-06-03, 20:57

Потрібно чесно говорити про Волинський злочин – розмова з режисером фільму «Волинь» Войцехом Смажовскім

«Так як справжнє примирення повинно базуватися на щирості та правді, так і фільм про злочин повинен бути чесним і правдивим», - говорить режисер фільму «Волинь» Войцех Смажовскі в розмові з Анджеєм Бжозовскім.

- Про що розповідається у фільмі «Волинь»? Про людей, про історичні події, про руйнівну ідеологію системи цінностей, чи може також ще про щось інакше?

- Перш за все мене цікавлять люди, але перебуваючи поруч з героями, можна також у цікавий спосіб розповісти про історичні події. І завжди, коли я думаю про історичний фільм, мені є ближчими герої, котрі намагаються вижити, аніж ті, котрі воюють на війні. «Волинь» - це моя заява проти націоналізму та агресії, проти війни і насилля. Одна українка після перегляду фільму сказала: «Поки героями будуть ті, хто вбивають на війні, а не ті, хто війнам запобігає, доти світ не стане кращим».

- Як показати Волинську трагедію так, щоб не бути звинуваченим в релятивізації і водночас врахувати аргументи та почуття іншої сторони?

- Я зробив те, що міг зробити, хоча, в силу обставин, розповідав про різанину з моєї власної, тобто польської точки зору.

- Фільм, це в першу чергу розповідь. Як виглядав збір матеріалів, чи творці зустрічалися зі свідками злочинів? Чи використали Ви якусь конкретну історію?

- Сценарій з'явився в результаті поєднання записаних історій, прочитаної літератури, історичних праць, а також розмов зі свідками та істориками. Найважливішими для мене стали літературні праці: «Ненависть» Станіслава Сроковського, «Від Волинської різанини до акції «Вісла» Гжегожа Мотики та «Геноцид» Владислава і Еви Семашків. Незважаючи на те, що насправді Зосі Гловацької не існувало, більшість подій у фільмі «запозичені» з життя.

- Для багатьох глядачів в Польщі шокуючою може стати сцена польської помсти невинним українцям, навіть в польсько-українській родині. Чи ґрунтується вона на підставі конкретної історії?

- Серед поляків існують різні погляди на складові частини цієї історії, котра щоразу по-новому відкривається. Частина істориків вважає, що немає жодних доказів освячення зброї в церквах та не заперечує жорстокості відплатних акцій, інші навпаки – апелюють до історій та звітів з Луцької дієцезії щодо освячення зброї та заперечують, що відплатні акції мали такий самий перебіг, як і бандерівські напади. Якщо говорити про цю конкретну сцену, то

потрібно пам'ятати, я кому місці розповіді я помістив її, в якому стані на той момент знаходилася головна героїня. Світ знаходився на межі божевілля і рухався до фінальної катастрофи.

- Як на фільм реагують ті, кому вдалося пережити Волинську різанину та їх близькі, чия травма дотепер ще болить?

- Їхня реакція є дуже емоційною. Вони завжди дякують мені за те, що такий фільм з'явився, а зважаючи на те, що кіно – це масове мистецтво, дякують також за те, що велика частина поляків чи не вперше дізнається про те, що спіткало поляків на Кресах в часи Другої світової війни. Дякують мені також за те, що фільм допоможе відновити пам'ять про вбитих та їх місце в історії.

- Хоча фільм і не показує світ у чорно-білих кольорах – є хороші і погані українці, гуманні совети, добрі і злі німці, добрі та жорстокі поляки, проте збірним образом негативного героя можна вважати українців - передусім членів ОУН-УПА, а також звичайних людей, які дали себе втягнути у злочини. Як на фільм реагують українці, які його бачили?

- Після одного з показів до мене підійшов старший українець і почав плакати. Сказав, що це фільм про нього, що він залишився живим завдяки тому, що його батько убив матір. Батько був українцем, а матір – полькою. Батько вбив матір, таким чином врятувавши дітей. Українець вийшов із залу, а я залишився приголомшено стояти. Це була саме та реакція, на яку очікував. А також це є підтвердженням того, що фільм спрямований не проти українців, а лише проти крайнього націоналізму. Цей фільм є фільмом-застереженням, який розповідає про те, на що буває здатна людина, яка знаходиться під впливом відповідної ідеології, політичної чи релігійної доктрини і отримує дозвіл на вбивство.

- Як виглядала співпраця з українськими акторами? Чи не було у них якихось застережень до сценарію? Як оцінили їх участь у фільмі в Україні?

- Жоден з українських акторів не мав будь-яких застережень до фільму. Ті, у кого вони були, не прийшли на кастинг. Співпраця під час зйомок була чудовою. Актори були дисциплінованими, талановитими і професійними. Знаю, що зараз, коли фільм вийшов у прокат, а емоції від нього зашкалюють - частину акторів «чмирять», вживаючи сленгу молоді. Вірю, що коли ці емоції вгамуються, все повернеться до норми.

- Що потрібно зробити, створюючи фільм про такий злочин, щоб він не поглибив прірву між поляками та українцями?

- А звідки виникає така прірва, яка може поглибитися? З того, що слова «вибачаємо і просимо вибачення», а також вживане час від часу слово «примирення» звучать для вцілілих в різанині поляків та їхніх рідних порожнім звуком. Бо вслід за ними не йде жодне моральне каяття, а замість очікуваних конкретних дій з українського боку отримуємо багато загальних пропагандистських підмінених понять, типу: «Волинська трагедія» чи «польсько-український» конфлікт. Не сприяє примиренню також те, що українці будують свою

політичну та національну ідентичність на історії фашистської організації, на якій лежить відповідальність за вбивство у 40-их роках тисяч поляків. Цей фільм було створено не для того, щоб роз'ятрювати рани, а для того щоб зберегти пам'ять. Примирення не означає забуття. І так, як справжнє примирення повинно базуватися на щирості та правді, так і фільм про злочин повинен бути чесним і правдивим. Вірю, що фільм «Волинь» створено правдиво.

Фотогалерея

